

In Between

Vertragen, stilstaan, zigzaggen en manoeuvreren

Het Kasteel van Gaasbeek is een sprookjesachtige setting op een weids domein in het Pajottenland, niet ver van Brussel. 'In Between - reizen van buiten naar binnen' biedt een bijzonder beleevingsparcours aan. Welgeplaatste werken van ruim dertig kunstenaars zaaien bewustwordingsprikkels uit in het kasteel, het park en de bossen, tot in het nabijgelegen kasteelpark Groenenberg.

TEKST: **CHRISTINE VUEGEN**

Het Kasteel van Gaasbeek is de gematerialiseerde droom van markiezin Marie Arconati Visconti, de laatste bewoonster. Op het einde van de 19de eeuw renoveerde ze de middeleeuwse waterburcht in neorenaissancestijl. In dat pseudo-historische decor cultiveerde ze een geromantiseerd beeld van het verleden. Er is niets veranderd, sinds ze haar favoriete buitenverblijf in 1921 schonk aan de Belgische Staat. Thematentoonstellingen geven de omgeving altijd een grote rol. 'In Between' doet dat op een andere manier, zonder een extra theatrale sfeerscheping toe te voegen. Dit project is in meerdere opzichten uitzonderlijk. Het is een unieke samenwerking tussen het Agentschap Kunsten & Erfgoed en het Agentschap Natuur & Bos. De

curator is kunsthistoricus Joris Capenberghs, bekend van o.a. 'Stad in Vrouwenhanden' in Mechelen. Hij is heel bedreven in het verbinden van oud en nieuw. Bovendien is hij stafmedewerker van vzw Waerbeke, de sociaal-culturele beweging rond stilte en leefkwaliteit. Vertragen en stilstaan worden aangemoedigd. Zigzaggen en manoeuvreren zijn toegelaten, want iedereen kan zijn eigen pad kiezen in het parcours. Onderweg belandt de toeschouwer in ontmoetingen tussen de historische omgeving en hedendaagse kunst, de natuur en de cultuur, het materiële en het spirituele.

Kuieren

Op het domein van Gaasbeek hoeft geen bordje te staan dat aanmaant om te vertragen. Bezoek-

kers zijn er nooit geneigd om flink door te stappen, tenzij ze door de bossen joggen. Wat wel zo is: in het kasteel benen veel mensen direct naar het tentoongestelde werk, zodat ze bijna vergeten om zich te vergapen aan het interieur. Daar steekt 'In Between' een stokje voor. "Het is een beleevingsparcours waarin de beleving van het moment belangrijk is, het moment dat de toeschouwer tussen de historische omgeving en de hedendaagse kunst staat", licht Joris Capenberghs toe. "De omgeving blijft zoals ze is. Ik noem het ingrepen zonder in te grijpen, al kunnen ze behoorlijk ingrijpend zijn. Er is geen uitgestippeld verhaal aan vastgeknoopt. Vandaag de dag worden we al overstelpt met verhalen. Het is de bedoeling om belevingen mogelijk te maken en mensen op sporen te zetten om er zelf diepgang aan te geven. Vandaar de ondertitel: 'reizen van buiten naar binnen'. In het parcours zitten vier thematische assen. De eerste as is vloeibaarheid, water, beweging, de stroom der dingen. De tweede as is alles wat zich tussen hemel en aarde bevindt, de boodschappers, de engelen kan je zeggen. De derde as is het sprookje en de verbeelding, wat verbonden is met de wildernis die zowel wreed als paradijselijk is. De vierde as is het spirituele, het vergeestelijkte en ook het abstracte dat heel concreet kan zijn. Het ene thema sluit het andere niet uit. De verbeelding kan bijvoorbeeld ook de spiritualiteit voeden. Bezoekers krijgen een 'sporenboekje' om hun eigen traject uit te stippelen."

Glimlachen

Waar beginnen? Misschien best bij de twee 'wachters' van de Franse kunstenaar Christian Lapie, de eerste ontmoeting langs de weg naar het kasteel. De figuren zijn gevormd uit een eik, die in twee is gespleten en verkoold. "Ze zijn heel ingetogen en uiterst monumentaal", merkt Joris Capenberghs op. "Het hele parcours is eigenlijk een hommage aan het respecteren van de paradoxen, waar we voortdurend in leven. We zijn er ons niet altijd van bewust, laat staan dat we ze toelaten." Op naar meer paradoxen in de verderop gelegen museumtuin. Koenraad Tinel, wiens 'Larf' een permanente sculptuur is in het kasteelpark Groenenberg, maakt een nieuwe 'Dans der Haften' in brons, een frêle eendagsvlieg van zes meter hoog. In de serre bouwt de Schot Aeneas Wilder een constructie van losse houten blokjes. Als de expositie ten einde loopt, wordt er een duw tegen gegeven zodat ze als een kaartenhuis in elkaar stort. Nu naar het kasteel, of naar het Lustpaviljoen waar de legendarische video 'Der Lauf der Dinge' van het Zwitserse duo Fischli & Weiss een hilarische aaneenschakeling van kettingreacties demonstreert, een absurdistisch schouwspel van vallende, explo-

"Het hele parcours is eigenlijk een hommage aan het respecteren van de paradoxen, waar we voortdurend in leven. We zijn er ons niet altijd van bewust, laat staan dat we ze toelaten."

derende of smeltende gebruiksvoorwerpen. Nee, toch maar eerst naar het kasteel om het 'sporenboekje' te bemachtigen.

Verlangzamen

In de eerste kasteelkamer wordt de bezoeker tussen hemel en aarde gedropt. Tussen het portret van aartshertogin Isabella met molensteenkraag en 'De toren van Babel' van Maarten van Valckenborch (ca. 1595) hangt 'The Bread' van Michaël Borremans, een 'videoschilderij' van een engelachtig meisje. Extreem traag steekt ze

onder
Michaël Borremans, 'The Bread', 2012, ingelijst 19 LCD scherm, HD video (lusprojectie), ca. 4', ed. 13, 46 x 38 cm
Courtesy Zeno X Gallery, Antwerpen
Nee, dit is geen engel. De Gentse kunstenaar gaat aan de haal met de sacrale kunst en ondermijnt ze wondermooi, want dit meisje eet gewoon een stukje brood. Een 'tussen hemel en aarde'-ervaring in 'In Between'.

boven
Alfredo Jaar, 'Waiting', 1994, video
Courtesy de kunstenaar, New York
Een dampende kop in de cel van Nelson Mandela op het Robbeneiland, video van de Chileense kunstenaar in de Gotische Kamer.

Vertragen en stil-
staan worden
aangemoedigd.
Zigzaggen en ma-
noevreren zijn
toegelaten, want
iedereen kan zijn
eigen pad kiezen
in het parcours.
Onderweg belandt
de toeschouwer
in ontmoetingen
tussen de histori-
sche omgeving en
hedendaagse kunst,
de natuur en de
cultuur, het materi-
ele en het spirituele.

rechts

Jakob Auer, 'Visioen van Saül', 2de helft 17de eeuw, ivoor, collectie Kasteel van Gaasbeek

De minuscule, rondwervelende figuratie van dit kleinood knoopt een dialoog aan met de open cirkels in een monumentale triptiek van Fabienne Verdier uit de reeks 'Silencieuse Coincidence'.

RECLINING HALF NUDE IN A WHEELBARROW IN THE BACK OF MY GIRLFRIEND'S GARDEN, NOT DOING THE GARDENING I'M SUPPOSED TO DO, FEELING DETACHED FROM PASSING TIME... I JUST FLOUNDRING IN THE SWIMMER SUN WHILE MY CIGARETTE IS BURNING UP AND I AM WAITING FOR A FLAME, A JUVENILE, SOMETHING UNUSUAL AND CATASTROPHICAL, A DEM PARADISE, AN END AND A BEGINNING, AN ENTIRE NEW WORLD, MY EYELIDS GETTING HEAVY, FINALLY THEY TRULY CLOSE, WHEN SUDDENLY THE FALLING ASHES RUIN MY CHANCE TO GET UP AGAIN, ENTER THE KITCHEN AND MAKE UP ANOTHER STORY ABOUT WHAT I'VE BEEN DOING THIS AFTERNOON.

een stukje brood in de mond. Het lijkt een sacraal tafereel, maar het is een banale handeling van een gewoon meisje. Vervolgens activeert de luchtcirculatie van de kuierende kijker een mobiel van de Japanse 'windkunstenaar' Susumu Shingu, 'de Calder van het Oosten'. In de kasteelkeuken laat de kronkelende koperdraad van de Limburgse magiër Fred Eerdeken een leesbare schaduw verschijnen, inspelend op de 19de-eeuwse schoorsteenmantel met de opgeschilderde spreuk 'alles op synen tijd'. "Eerst zie je een banale koperdraad", stipt de curator aan. "U begint het al te merken: in het moment zitten veel dimensies. We worden zo overrompeld door indrukken dat we de dimensies in de dingen niet meer herkennen. Als je verlangsamt, vertraagt en stilstaat, ontdekt je plots dat er meer in zit dan wat je aan de oppervlakte ziet."

Mijmeren

Er staat meer dan wat er staat. Zo werd het werk van Wolfgang Laib, de Duitse 'pollenkunstenaar' die beïnvloed is door oosterse filosofieën, eerder al omschreven. In de kamer met grimmige harnassen ligt een langgerekte, driehoekige vorm in marmer op de vloer. Met een quasi ritueel gebaar zijn er rijstkorrels rondgestrooid. Ja, abstractie kan heel concreet zijn. Bovendien is ze verbonden met het dagelijkse leven. Rijst is een basisvoedsel en de vorm doet denken aan een dak of een sarcofaag. Meer mystiek en oosterse spiritualiteit zijn te vinden in de buitenmaatse

kaligrafische cirkels van Fabienne Verdier en een monumentale werveling van kosmische energie, die de weinig bekende schilder Emiel De Keyser installeert in de torenkamer. Wijlen Raoul De Keyser, géén familie, is op post met twee sobere verflandschappen in een kamer met pompeuze rococowandschilderingen. Contrasten met de omgeving worden niet vermeden. Want al lijkt de klok in het kasteel stil te staan, we leven niet meer in de 19de eeuw.

Dromen

Ongetwijfeld had u het in de gaten: verlangzaming is geen synoniem van sloom. 'In Between' is een dynamisch netwerk waarin de bezoeker terecht komt tussen oud en nieuw, gevestigde en onbekende namen, de oudere garde en jong talent zoals Cindy Wright en Sander Buyck, westerse en uitheemse culturen, het abstracte en het concrete, de verbeelding en de realiteit. Humor en lichtvoetigheid zijn niet verboden. In het appartement van de markiezin lijkt het grote fotowerk van Karen Knorr ontsnapt uit een sprookje. Een kraanvogel loopt door een weelderig paleis in India, alsof het dier een avatar is van een vroegere bewoonster. De slaapkamer is een luisterplaats voor de nieuwe compositie van Jeroen D'hoë, waarvan eerder fragmenten werden ingezet als akoestische prikkels in het parcours. In de badkamer eindigt de tentoonstelling met een anonieme wolkenstudie uit de 19de eeuw. Begin alvast weg te dromen!

boven

Rinus Van de Velde, 'Reclining half nude in a wheelbarrow in the back of my girlfriend's garden, not doing the gardening I'm supposed to do, feeling detached from passing time...', 2013, houtskool op doek, ingelijst, 150 x 260 cm. Courtesy Tim Van Laere Gallery, Antwerpen. Zelfportret van de oprukkende Antwerpse meester-tekenaar en verhalenmaker, soezend in de Archiefkamer.

MEER WETEN

Bezoeken

'In Between'
Kasteel van Gaasbeek
Kasteelstraat 40
Gaasbeek
www.kasteelvangaasbeek.be
06-09 t/m 03-11